

in discrimen, ignoscas, reor, si longioris morae, quam facis in hac urbe, periculum ausim demonstrare.

Nam quid sentiam, Imperator fortissime, vel quid loquar, cum otiantes Capuae sextus jam mensis nos videat? An extinctum putem eum illud in Romanos odium, quod nisi cum ipsa vita extinguendum Divum in praesentia tam solemniter promisisti; Ten' partae jam gloriae poeniteat, aut novam illustrioris triumpho segetem asperneris? Num affectam per te tot cladibus Romam rursus laceffere, & tam facili redimendam victoria metuas occupare?

Quamquam quid victoriae mentionem hic facio, ubi certamen esse non possit? Ecce, si volueris, Roma jam tua est, non sanguinis pretio, non armorum vi, non militum robore pervincenda. Accede tu tantum; siste te praesentem moenibus; Annibalem videat superba illa civitas, & victorem ultro triumphantemque excipiet. Nempe fatalem pugnae infelicis exitum expectet? Accis viribus, defensoribus spoliata, gravi perculsa metu victoris exercitus impetum sustineat? suis faces admoveri moenibus, cives ad internecionem caedi, Penates ac Deos obiecti ludibrio patiantur? Novi Romae ingenium, Dux fortissime, in iis rerum suarum angustiis aleae tam metuenda discrimen ultimum nolit experiri. Quid cessamus ergo? quae nos retinet recordia sic oblitos gloriae, & faventis ultro fati contemptores? O si tam aspirantem sibi fortunam Romani experirentur, quanto illi utiliùs sortem latissimam luero apponerent!

Hoc ipsum per te velim aestimes, Dux sapientissime. Fac eo Romanos esse, quo sunt Carthaginenses lo-

co. Si rebus illi abundarent omnibus; si copiarum freti numero ac robore rem haberent cum hoste fracto viribus & exhausto; si victoriae spem certam praesumerent; putas otiantur illi segniter, & parandae gloriae occasionem tam commodam praetermitterent? Unum te, inquam, arbitrum ac judicem volo. Liceat mihi etiam paulo liberius à te percunctari; si te Romani vicissent ad Ticinum, si profligassent ad Trebiam, si ad Trasimenum lacum expugnassent, si cecidissent ad Cannas, an stetit illi tam prospero victoriae iam cursu? an triumphantem exercitum luxu & inertia corrumpi depravarique sinerent? an relinquerent hostibus moram reparandi jacturas quas fecissent? an non potius urgerent victos acriter? trepidantibus, & insolito metu percussis instarent? tristes desolati exercitus reliquias persequerentur, donec rerum potiti omnium plenam cumulatamque victoriam retulissent?

Tuum est pro tua prudentia, Imperator sagacissime, cavere sedulo, ut quod fecissent illi opinione tua, id ipsum hodie tibi met ipse faciendum putes. Eamus ergo, invadamus hostes, dum nostris in manibus est victoria; petamus Romam, dum obistere nobis illa non potest; non permittamus ipsi ulteriorem ad respirandum moram; ne, si colligendi se se & redintegrandi copias spatium habuerit, invalescat illa denudò, & otiantibus nobis parem aliquando acceptae contumeliae labem importet.

Dubitatio.

Correctio.

Communicatio.

ALIA EXERCITATIO.

Per easdem Figuras.

Posthumii Junioris Oratio, cum Volscorum victor damnatus fuisset ad mortem, quod Dictatoris ejusdemque Patris injussu depugnasset.

SYNOPSIS.

Exord. **F**let per Prolepsim, dicitque non venisse se, ut de nimia Dictatoris ac Patris severitate quereatur.

Deinde per Dubitationem fatebitur incertum se fuisse diu multumque quid ageret; an accederet ad dicendam causam, an indicta causa pergeret ad supplicium.

Proposio. Dicit pauca se dicturum, non ut latam mortis sententiam declinet, sed ut omnem amoveat detrectati Imperii suspicionem.

Confirmatio. Per Communicationem cum universis exercitus Ducibus, à quibus peteret, quid fecissent in iis rerum adjunctis, cum hostis lacefferet, cum partem exercitus Romani fundere meditaretur: cum ipso Patre, rogando quid facere filium jussisset, aut quid fecisset ipse in eas ad ductus angustias?

Concludet per Correctionem, petendo veniam à Patre, quasi appellare velle ab iphus sententia visus esset; &c.

ORATIO.

Quamquam victori durissimum est nullum ferre aliud victoriae praemium, praeter ignominiosam pudendae mortis sententiam; in eaque subeunda severissimum in amantissimo patre Judicem experiri; non veni tamen, fortissimi Commilitones, vel ut nimiam Dictatoris ac patris inclementiam arguerem, vel ut indignis Posthumio lacrymis ac precibus capitis periculum deprecarer.

Quin & illud profiteri possum coram viris fortissimis, dubitasse me diu multumque, quid in his rerum angustiis praestandum expe-

diret: an capitis causam dicturus amplissimum hunc confessum ingredere, an indicta causa ad destinatum supplicio locum properarem.

Quamobrem pauca pro me sic loquar, ut commissae modò pugnae offensionem quamlibet, & detrectati Imperii suspicionem amoveam, non ut latam in me mortis sententiam videat declinare. Felix vel hac sorte fortunatusque nimium, si, dum interibit corpus, fama nominis mei integra & incolumis vivat!

Qua in re vestrum judicium, vestra existimatio sit, sapientissimi, quotquot hic adestis, exercitus Romani Ductores. Vestram in hac causa fidem appello; quid agendum vobismetipsis putassetis, si eadem vobis, quae mihi, tempora, eadem rei strenuè ac feliciter gerendae occasio incidisset? Fingite vos in iis positos fuisse praesidiis, quae Volscus inferior numero ac virtute provocaret ad pugnam, lacefferet impunè, & emissis etiam telis procaciter insultaret: dum Romanus miles probri impatiens fremeret; dum coeceri se per summum nefas, & sibi victoriam eripi de manibus quereretur; dum Imperatorem ipsum timoris atque ignaviae tantumnum argueret.

Tuque, o Dictator prudentissime, idemque mihi colende imprimis parens, nam, liceat provocare ad te ipsum; quod tu filio in hujusmodi rerum adjunctis consilium dedisses? quid fecisses ipse? an haberi ludibrio Romanos Equites permisisses? an irruentium Volscorum agminibus turpiter cessisses? an partem Romani exercitus nobilissimam everti funditus, mactari tuis in oculis ac trucidari passus esses? an non potius vim vi acriter repulisses? nobilissimo militum nostrorum ardori colligendae glo-

Dubitatio.

Communicatio.

gloria viam aperuisses? tui ipsius illustrandi nominis occasionem arripuisses?

Corre-
tio.

Quamquam quid loquor? Ignosce, Pater amantissime, si forte videri possim oblitus, quid Dictatori, quid tibi patri debeam; si amovendi suspicionem violati Imperii plus æquo cupidus patratum à me contra leges tuas facinus aggressus sum multitudini approbare. Non me species mortis ulla terreat; de me quidquid statueris, ultro lubensque perpetiar, paratus eadem constantia mortem excipere, qua eandem medios per hostes toties lacessivi? Quid moror? huc ades, lictor, manus colliga, caput infelix obnube, & quam Dictator & Pater imperat, mortem irroga.

ARTICULUS III.

De Apostrophe & Prosopopeja.

Quid est Apostrophe?

R. Est Figura, qua Orator convertit Orationem vel ad Deum vel ad Judices, vel ad adversarios, vel etiam res inanimatas.

Orationem convertit ad Deum Tullius 1. Cat. n. 33. *Tum tu, Jupiter, qui isdem, quibus hæc urbs, auspiciis à Romulo es constitutus, quem Scatorem hujus urbis atque Imperii verè nominamus: hunc & hujus socios à tuis aris ceterisque templis, ac relictis urbis ac mœnibus, à vita fontibusque cœdium omnium arcebis, & omnes inimicos bonorum, hostes patriæ, latrones Italiæ, scelerum inter sese ac nefaria societate conjunctos aternis suppliciis vivos mortuosque mactabis.*

Orat. pro Domo sua num. 104. *O Dii immortales, vos enim hæc audire cupio; Pub. Clodius vestra sacra curat? vestrum Numen horret? res*

omnes humanas religione vestra contineri putat? hæc non illudat auctoritati horum omnium, qui adsunt, summorum virorum? non vestra, Pontifices, gravitate abutitur? ex isto ore religionis verbum excidere aut elabi potest?

Item pro Cælio n. 59. 2. Phil. n. 32. 33.

Ad Judices convertit Orationem 7. Ver. num. 122. *Per Deos Immortales, Judices, quo tandem animo sedetis? aut hæc quemadmodum auditis? Utrum ego desipio, & plus quam satis opus est, doleo in tanta calamitate miseriaque sociorum? an vos quoque hic acerbissimus innocentium cruciatus & mæror pari sensu dolore afficit?*

Pro Muræna num. 82. *Quis locus est, Judices, quod tempus, qui dies, que nox, cum ego non ex istorum insidiis ac mucronibus, non solum meo, sed multo etiam magis divino consilio exipiar atque evolem, &c.*

Habes alia exempla 3. Ver. num. 81. Pro Ligario num. 6. Pro Archia num. 19. Pro Muræna num. 78. 3. Phil. num. 22.

Ad adversarios Orationem convertit. Pro Ligario num. 9. *Quid enim, Tubero, tuus ille districtus in acie Pharsalica gladius agebat? cujus latus ille macro petebat? quæ sensus erat armorum tuorum? que tua mens, oculi, manus, ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?*

In Pisonem num. 1. *Jam-ne vides, bellua, jam-ne sentis, que sit hominum querela frontis tue? Nemo queritur Syrum nescio quem de grege novitiorum factum esse Consullem; non enim nos color iste servilis, non pilosa gena, non dentes putriâ deceperunt. Oculi, supercilia, frons, vultus denique totus, qui sermo quidem tacitus mentis est; hæc in errorem homines impulit: hæc eos, quibus eras ignotus, dece-*

decepit, fefellit, in errorem induxit. Pauci ista lutulenta vitia tua noveramus; pauci tarditatem ingenii, stuporem, debilitatemque linguæ; nunquam erat audita vox in foro; nunquam periculum factum consilii; nulum non modo illustre, sed ne notum quidem factum aut militia aut domi; obrepisti ad honores commendatione fumosarum imaginum, quarum simile habes nihil præter colorem.

Item 1. Ver. n. 35. 3. Ver. n. 77. 78. 6. Ver. num. 18. 79. 82. Pro Quintio n. 4. 1. Cat. n. 1. 2. Phil. n. 33. 34. 14. Philip. n. 21. Pro Rosc. Am. num. 144.

Ad res inanimatas convertit Orationem pro Balbo n. 13. *O nationes, urbes, populi, Reges, Terrarchæ, testes Cn. Pompeji non solum virtutis in bello, sed etiam religionis in pace: vos denique muta regiones implo-ro, & sola terrarum ultimarum; vos maria, portus, insula litora que! Quæ est enim ora, que sedes, quis locus, in quo non exstent hujus tum fortitudinis, tum verò humanitatis, tum animi, tum consilii impressa vestigia?*

7. Ver. n. 170. *Si hæc non ad Cives Romanos, non ad aliquos amicos nostræ Civitatis, non ad eos qui Populi Rom. nomen audissent, denique si non ad homines, sed ad bestias, aut etiam, ut longius progrediar, si in aliqua desertissima solitudine, ad saxa & scopulos hæc conqueri & deplorare vellem; tamen omnia muta atque inanima, tanta & tam indigna rerum atrocitate commoverentur.*

Similiter & 2. Philip. n. 32. & 33. Dicit nullos esse tam egrestes homines, nulla tam deserta loca, quæ Brutum & Cassium non affarentur, & patratum ab ipsis gloriosum facinus non gratularentur. Item pro Milone n. 85.

Valet autem hæc Figura, ut ex laudatis exemplis colligitur, ad increpandos acrius adversarios, etiam ad delectationem & commiserationem commovendam.

Quid est Prosopopeja?

R. Est fictio personæ cujuslibet loquentis, qua rebus etiam mutis ac sensus expertibus sermo accommodatur, aut vita functi tanquam præsentis spirantesque loquentes inducuntur.

Pro Muræna n. 38. Fingit Tullius & inducit loquentes milites, qui sub Muræna meruerant. *In Consule declarando multum apud universum Populum Romanum auctoritatis habet suffragatio militaris. Imperatores enim Comitibus Consularibus, non verborum Interpretes deliguntur. Quare gravis est illa Oratio: me faucium recreavit, me præda donavit, hoc duce castra cepimus, signa contulimus; nunquam iste plus laboris militi imposuit, quam sibi sumpsit: ipse cum fortis, tum etiam felix.*

Similis pœnè locus ibid. num. 45. ubi colloquentem populum inducit de vario Candidatorum habitu. *Vides tu illum tristem; &c.*

Item & pro Plancio num. 12. in Pisonem n. 59. Pro Quinctio n. 55. Pro Roscio Amer. n. 32. & 145.

Mortuos ab Inferis excitat & loquentes exhibet pro Cælio n. 33. *Aliquis mihi excitandus est ab Inferis ex barbatis illis, non ex illa barbula, qua ista delectatur, sed illa horrida, quam in statuis antiquis & imaginibus videmus: qui objurget mulierem; & pro me loquatur, ne ista mihi forte succenseat. Existat igitur ex illa familia aliquis, ac potissimum cæcus ille (minimum enim dolorem capiet, qui istam non videbit) qui profecto si extiterit, sic agat, & sic loquatur. Mulier, quid tibi cum Cælio? quid cum homine ado-*

adoleſcentulo? quid cum alieno? cur aut tam familiaris illi fuiſti, ut aurum commodares; aut tam inimica, ut venenum timeres? Non patrem tuum videras, non patrum, non avum, non proavum, non avum audieras Conſules fuiſſe? &c. Locus egregius totus & perlegendus.

Et num. 36. *Sin autem urbanius me agere mavis, ſic agam tecum. Removebo illum ſenem durum ac pœnè agreſtem, ex iſſque tuis ſummam aliquem ac potiffimum minimum fratrem tuum, qui eſt in iſto genere urbaniffimus, qui te amat plurimum, qui propter neſcio quam, credo, timiditatem, & nocturnos quosdam inaneſque metus tecum ſemper puſto cum majore ſorore cubitavit. Eum putato tecum loqui. Quid tumultuaris ſoror? quid inſanis? quid clamore exorſa rem parvam magnam facis? vicinum adoleſcentulum aſpexiſti, candor hujus te & proceritas, vultus oculique pepulerunt, &c.* Hæc Proſopopeja continuatur uſque ad num. 38.

Habes alia hujus Proſopopejæ exempla 3. V. num. 94. 7. Ver. 135. & 187. Pro Milone n. 72. & 77. Pro Balbo 44.

Denique rebus etiam inanimatis ſua vox tribuitur, ut Ver. 4. n. 19. *Sicilia tota, ſi una voce loqueretur, hoc diceret: Quod auri, quod argenti, quod ornamentorum in meis urbibus, ſedibus, delubris fuit, quod in unaquaque re beneficio Senatus, populiſque Romani juris habui, id mihi tu, C. Verres, eripiſti atque abuſuſti. Quo nomine ab te ſeſtertium millies ex lege repeto.*

Et 1. Catil. n. 18. *Nunc te patria odit, quæ communis omnium noſtrum parens eſt . . . . quæ tecum Catilina ſic agit, & quodammodo tacita loquitur: Nullum jam tot an-*

nos facinus exitit niſi per te; nullum flagitium ſine te: tibi uni multorum civium neces, tibi vexatio direptioque ſociorum impunita fuit ac libera. Tu non ſolum ad negligendas leges ac queſtiones, verum etiam ad evertendas perfringendasque valuſti. Superiora illa, quanquam ferenda non fuerunt, tamen, ut potui, tuli. Nunc vero me totam eſſe in metu propter te unum: quidquid increpaverit, Catilinam timeri. Nullum videri contra me conſilium iniri poſſe, quod à tuo ſcelere abhorreat, non eſt ferendum. Quamobrem diſcede, atque hunc mihi timorem eripe. Si verus, ne opprimar, ſi falſus, ut tandem aliquando timere deſinam.

Item n. 27. & 28. ejuſdem Catilinariæ, Patria Ciceronem alloquitur.

EXERCITATIO.

Saul incertus & anxius quis eſſet futurus exitus certaminis, quod erat contra Philiſteos commiſſurus ſtatuit Samuelis umbram per Pythoniſſam conſulere.

Per Apoſtrophem & Proſopopejam.

SYNOPSIS.

Primo per Apoſtrophem ad Deum, queretur quòd interrogatus de committendæ mox pugnæ exitu nullum per Vates ac Sacerdotes reſponſum dederit.

2. Per aliam ad ſeipſum Apoſtrophem quæret, quid ſibi agendum ſit in eo rerum diſcrimine, ſtatuetque adire Inferos, quoniam Cœlum tacet.

3. Per aliam Apoſtrophem ad ſeipſum damnabit conſilium ſuum, qui nihil audire poſſit à Samuele, niſi funeſtum, nihil cujus conſcius eſſe ſibi non debeat.

4. Per Proſopopejam finget audire ſequentem Samuelem, & denunciante mala jam jam eventura.

Concludet. I, perge, quando ſic placeat evoca virum illum; diſce ab eo calamitatum tuarum ſeriem, &c.

ORA-

ORATIO.

Apoſtrophæ. Quid eſſe dicam, ò Deus? Ecquid ferale non occidit ſilentium illud, quod hodie præter morem affectas? Ecce Philiſtæi populum tuum impetunt, triſtiſſimam nobis perniciem minitantur! & taces? conticeſcunt Vates tui, & interrogati Sacerdotes reſponſum non ferunt! ita-ne miſerum Regem objicis, ò Deus, & hoſtis barbari furoribus illudendum permittis?

Apoſtrophæ. Quid ages, Regum infortunatiſſime? quò te vertes? cujus implorabis opem in tantis rerum tuarum anguſtiis? Statue nunc tandem aliquid. Cur hæres dubius? cur deliberas? cur times? ſume dignum animo tuo, dignum præſenticalamitate, dignum deſperatiſſimis rebus conſilium. Nullum nobis de Cœlo reſponſum venit? eſto: adeamus Inferos; penetremus intima terrarum viscera; evocemus inde virum illum, cujus ex ore divina toties oracula promanarunt; ne parcamus magicis artibus, neque adhibere pudeat eorum induſtriam, quos pepuliſti nuper atque exterminaviſti; ſcelera ipſa atque flagitia hac hodie mercede nobis placeant.

Apoſtrophæ. Atenim quòd pergis? quòd prope- ras? quòd præceps ruis? quid ſperandum habes ab eo, quem contrarium tibi, dum viveret, quem inſenſum ſemper, quem perpetuum impietatis tuæ obtrectatorem expertus es? quin interrogas potiùs te ipſum, quin conſcientiam perſcrutaris, quin tumultus illos, metus, pavores, quibus agitur infelix animus, perſentificis, atque hinc certiùs triſtiſſimam paratæ tibi fortis acerbitatem auguraris?

Nam quid Samuelem adeas, inconſulte? quid ipſius quietem etiam poſt ultima fata interturbes? An vis

audire denuò ſeverum Vatem increpantem te duriùs, & commiſſa toties in Deum per ſummum nefas piacula diſertiſſimè retractantem? Vis ut excitatus Pythoniſſæ incantationibus è media prodeat umbrarum caligine; & ardentibus ut olim oculis, minaci fronte, vultu ad indignationem composito ſic loquatur, aut potiùs fulminet? Quid me ſuſcitaviſti. Regum infeliciffime, vel me quid interrogas? an neſcis, quod ego tibi jam prædixi tam ſæpe, reſceſſiſſe à te omnipotentem Deum, & ad æmuli tui viriſanctiſſimi partes tranſiſſe? An ignoras, auferendum tibi modò regnum illud, quod per tot annos flagitiis tuis dedecoraſti? Nempe jam oblitus es, quoties, quàm turpiter datam Deo fidem violaveris? quàm temerè ſacra-tiſſimas ipſius leges perſregeris, quàm inconſultè atque impiè avaritia impuſſus tua Regi Amalecitarum & opimis ipſorum ſpoliis ipſo repugnante & contradicente Deo peperceris? Quid igitur à me audire lubet ulterius? an exitum illius pugnæ, quam meditatris, fore triſtiſſimum? an vincendos, cædendos, mac-tandosque à Philiſtæis Iſraelitas? an medias inter populi tui ſtrages ac ruinas tibi unà cum filiis eſſe occumbendum? Hæc ſunt, infelix Saul, quæ audies.

I nunc ergo, quandoquidem ſic placuit, i, perge certam in perniciem; Samuelem interroga, diſce diligenter crudelis fati, quod capiti impendet tuo, atrocitatem omnem; noli expectare, dum hora fatalis advenierit, ſed macera jam te ipſum funeſtiſſimo nuntio, quod auditorus es, & ante tempus debitas ſcleribus tuis pœnas à temetiſpo exige.

ALIA

ALIA EXERCITATIO.

Theodoricus Ostrothorum Rex, cum Symmachum falsa accusatum crimine capitali supplicio affecisset, visus est sibi ejusdem Symmachi caput intueri in capite Piscis ingentis, quod coenanti sibi fuerat appositum.

Per eandem Figuras.

S Y N O P S I S .

Primo stuporem suum testabitur; & conversus ad ministros suos oratione, petet an illudant sibi, jubebitque removeri triste spectaculum.

2. Arguet sese, qui inanibus terrenalibus moveatur.

3. Priorem sententiam corrigit & quasi loquens audiret Symmachi caput, per Protopopejam inducet Symmachum exprobrantem sibi crudelitatem suam, & denunciantem mox eventuras calamitates.

Denique per Apostrophen ad Deum ferabitur se merito puniri, & mortem mox adfuturam præcipiet.

O R A T I O .

Quid video, Rex infelix? me-ne fallunt oculi? quid hoc sibi vult oblitum recenti cruore caput? quid pallida & exanguis facies? quid isti oculi in me unum truces & efferati? Piscis-ne, an Symmachi potiùs caput inter epulas mihi appositum intueor?

Apostrophe.

Ah! removete ocyus triste spectaculum; ita-ne Regi vestro illuditis, ministri perduelles? Me-ne, an vos ignoratis? quod esse decuit ferarum præda, hoc Regis vestri, credo, cibum esse vultis? cedo arma miles; hic modò gladius meritas à proditoribus pœnas hauriet... Sed caligant oculi, vires deficiunt, vox hæret, & præfagus mali animus dirum nescio quid perhorrescit!

Quanquam resume animos, Theodorice, Quid tæpidas? quid inania tibi fingis somnia? scilicet hunc timeas mortuum, quem vivum contempnisti? Nihil ago, nihil promoveo! frustra sum. Perii miser! ecce terribilis & minax sonus auribus intonat meis, & animum nequicquam oblectantem exanimat! Audio, audio Symmachi vocem; memem petit illa, & edita nuper crudelitatis argumenta palam exprobrat! Utinam liceret tristibus querelis aures occludere! Nam quid audio infelix? quæ me fulmina percellunt! Intuere, Rex crudelissime, tuo spectacula digna convivio; porrige dexteram, nequid sævitæ tuæ desit, & inter digitos rivi defluant innocentis cruoris. Et quoniam faviendo restingui non potest inexplata sanguinis humani sitis, bibe cruorem illum scaturientibus adhuc exsecti capitis venis profluentem. Infelix! quò usque tandem in cives tuos bacchabere? quandiu infontes quosque persequeris, & clarissimorum virorum sanguine impias cruentabis manus? Age, age; quæ tibi mens? quod consilium? quis animus fuit? quid, me interfecto, sperasti crudelis? quæ te spes, vel quis metus ad inauditas illas & impias Senatorum amplissimorum cædes stimulabat? Hanc feceras expectationem tui, degener, cum faultis omnibus ad solium evectus invisus nulli, nemini non acceptus, proponendum cunctis Imperatoribus humanitatis, clementiæ, æquitatis exemplum, regni habenas moderabare? Quantum mutatus ab illo es! quis jam Theodoricum in Theodorico agnoscat?

Heu! me, quid miserum asperas, Symmache? absiste, satis est; habes fatentem reum; facti pudet, pigerque: aspice manantes ex oculis

fletus.

fletus, audi tristes sincerique doloris indices gemitus & si fas, ignosce.

Apostrophe.

At tu, supreme rerum omnium arbiter Deus, qui Regum perinde ac cæterorum mortalium fata moderaris: tuam sentio, quæ capiti scelerato impendet, ultricem manum: merui quæ patior, & graviora merui. Mors imminet; nec mortem deprecor; quæ utinam scelerata mea anteverit! Hoc unum obsecro, si quid adhuc rogare me ac flagitare pateris, hic fontem pleste, si modò te nec vitiis meis iniquum, nec ultra mortalis avi spatia gravem experiat.

A R T I C U L U S I V .

De Hypotiposi & Etopeja.

Quid est Hypotiposis?

R. Est Figura, qua res subjiciuntur oculis perinde ac si coram gererentur. Ad hanc Figuram pertinent Descriptiones locorum, rerum, personarum, &c.

Pro Roscio Amer. n. 98. *Etiā-ne in tam perspicuis rebus argumentatio quærenda, aut conjectura capiendafit? Nonne vobis hæc, quæ audistis, cernere oculis videmini? Num illum miserum, ignarum casus sui redeuntem à cœna videtis? non positas insidias? non impetum repentinum? non versatur vobis ante oculos in cade Glaucia? non adest ipse Roscius? non suis manibus in curru collocat Antomedontem illum, sui sceleris acerbissimi nefariæque victoriæ nuntium? non orat ut eam noctem pervigilet? ut honoris sui causa laboret? ut Capitoniam quam primum nuntiet?*

Pro Milone n. 28. ita describit egressum Clodii ex urbe, ut inde concludat structas ab eo Miloni insidias fuisse.

Et 2. Phil. num. 105. *Personabant omnia vocibus ebriorum, natabant pavimenta vino; madebant parietes; ingenui pueri cum meritoriis; scorta inter matres familias versabantur.*

Ibid. num. 58. *Vehebatur in effedo Tribunus plebis. Lictores laureati antecedeabant: inter quos aperta lectica Mima portabatur, quam ex oppidis municipales homines honesti necessario obviam prodeuntes, non noto illo & mimico nomine, sed Volumniam consalutabant. Sequebantur rhedam cum lenonibus comites nequissimi; rejecta mater amicam impuri filii, tanquam nurum sequebatur.*

Alia hujus Figuræ exempla habes 3. Ver. num. 67. 141. 4. Ver. num. 108. 6. Ver. num. 74. 7. Ver. num. 17. & à 26. ad 29. 2. Catil. num. 5. 4. Cat. num. 11. ij. Phil. n. 7.

Valet autem hæc Figura plurimum ad commovendos affectus, & Judicum animos concitandos.

7. Ver. num. 105. *Hæc postea quam acta & constituta sunt, procedit iste repente e pratorio, inflammatus scelere, furore, crudelitate in Forum venit. Navarchos vocari jubet, qui nihil metuerent, suspicarentur nihil, statim occurrunt. Iste hominibus miseris innocentibusque injici catenas imperat: implorare illi fidem Populi Rom. & quare id faceret, rogare. Tum iste hoc causa dicit, quod classem prædonibus prodidissent. Fit clamor & admiratio populi tantam esse in homine impudentiam.*

Et n. 141. ibid. *Hæc cum maxime loqueretur, sex Lictores circumstant validissimi, & ad pulsandos verberandosque homines exercitatissimi, cadunt accerrimè virgis. Denique proximus licitor Sestius, converso bacillo, oculos misero tundere vehementissime*

tissime cœpit. Itaque illicum sanguis os oculosque complectet, concidit; cum illi nihilominus jacenti latera tunderentur, ut aliquando spondere se diceret, &c.

Ibid. Numerus 139. & 160. uterque egregium exhibet hujus Figuræ exemplum, & ad movendos affectus aptissimum.

Item 2. Philip. n. 7. Ponite igitur ante oculos miseram illam quidem & flebilem speciem, sed ad incitandos animos vestros necessariam: nocturnum impetum in urbem Asia clarissimam, irruptionem armatorum in Trebonii domum; cum miser ille prius latronum gladios videret, quam, que res esset, audisset; furentis introitum Dolabella, vocem impuram atque os illud infame, vincula, verbera, equuleum, carnificem tortoremque Samaritum, qua tulisse illum fortiter & patienter ferunt.

Denique in Oratione pro Muræna illustris est Hypotiposis gemina eademque vehementissima num. 85. & 88.

Quid est Ethopeja?

R. Est Figura, qua vitam & incholem alicujus quibusdam signis ita describit Orator, ut in cognitionem morum saltem aliquam deducat. Hæc autem Figura magnam habet cum Hypotiposi affinitatem, & quemadmodum illa, in exornatione & in motibus excitandis frequenter usurpatur.

Pro Rosc. Amer. n. 135. Ipse verò quemadmodum composito & delibato capillo passim per forum voliter cum magna caterva togatorum; videtis Judices, ut omnes despiciat, ut hominem præ se neminem putet; ut se solum beaurum, solum potentem putet. Lege ibid. n. 59. & 110.

Pro Comædo n. 20. Oro atque obsecro vos, qui nostis, vitam inter se utriusque conferte; qui non nostis,

faciem utriusque considerate. Nonne ipsum caput & supercilia illa penitus abrasa olere malitiam & clamare caliditatem videntur! nonne ab imis unguibus usque ad verticem summum, si quam conjecturam affert hominibus tacita corporis figura, ex fraude, fallaciis, mendaciis constare videtur? qui idcirco capite & superciliis est semper rasis, ne ullum pilum viri boni habere videatur.

Item pro Sextio num. 18. ad 20. Quorum si nondum scelera vulneraque inusta Reipublica vultis recordari, vultum atque incessum animis intuemini, facilius facta eorum occurrent mentibus vestris, si ora ipsa oculis proposueritis. Alter unguentis affluens, calamistrata coma, despiciens conscios stuprorum, ac veteres vexatores atatura sua, puteali, & feneratorum gregibus inflatus atque percussus, olim, ne Scylleo eris alieni in freto ad columnam adhaeresceret, in Tribunatus portum perfererat. . . . . Alter, o Dii boni, quam teter incedebat! quam truculentus! quam terribili aspectu! Unum aliquem te ex barbaris illis exemplum Imperii veteris, imaginem antiquitatis, columnam Reip. diceris intueri. Vestitus asper, nostra hæc purpura plebeja ac pæne fusca; capillo ita horrido, ut Capua, in qua ipse tum imaginis formanda causa Duumviratum gerebat, Seplastiam sublaturus videretur. Nam quid ego de supercilio dicam, quod tum hominibus non supercilium, sed Reipublica pignus videbatur? tanta erat gravitas in oculo, tanta frontis contractio, ut illo supercilio Reipub. tanquam Atlante Cælum nati videretur.

Sunt & alia Ethopejæ exempla illustria 4. Ver. n. 74. 134. & 135. 5. Ver. n. 22. & 23. 7. Ver. n. 27. 2. in Rullum in 13.

Item & Gabinium effœminatum sic descri-

describit Orat. post Reditum, in Sen. num. 12. Primum processit qua auctoritate vir, vini, somni, stupri plenus, madenti coma, composito capillo, gravibus oculis, fluentibus buccis, pressa voce & temulenta.

Est & aliud singulare Ethopejæ exemplum 7. Ver. n. 27. jam laudato, ubi mollem & delicatam Verris vitam per singulas anni tempestates graphicè describit.

EXERCITATIO.

Extolletur magnanimitas Matris Machabæorum, qua septem filios pro divina Lege morientes non modo constantè vidit, sed & ipsos ad spernendas Tyranni furias est adhortata.

Per Hypotiposim & Ethopejam.

S Y N O P S I S.

Exord. & Propositio continentur soli dilatazione argumenti.

Confirmatio fiet per Hypotiposim: describitur terribilis suppliciorum apparatus ad crucianda Machabæorum corpora. Exponebantur enses, aculei, rotæ, incendia, &c. & per Ethopejam exhibebatur Antiochus inflammatus ira, &c.

3. Per aliam Hypotiposim exponetur ludus Antiochi & comploratio. Alios videlicet effusos in lachrymas, & fortissimum juvenem sortem deplorantes, alios affixos sacris corporibus, alios detestantes Antiochi furias, &c.

4. Per Ethopejam describetur mater cruciatam inter nationem carnificinam erecta animo, spe firma, gaudio exultans, &c.

Conclusio. Est nunc superba antiquitas & Heroas suos jactet.

O R A T I O.

Nam quæ illa femina est, supra sortem sexus sui tam fortis, ut ad mortis aspectum non expallecat? adversus naturæ sensus omnes sic obfir-

Le Jay, Tom. I.

mata, ut inter cruenta charissimæ sobolis funera gaudeat ac triumphet? Agnosco generosam illam Machabæorum matrem; quæ divinæ legis amore succensa non habuit fatis, si pro eadem tuenda mortem viriliter opteteret, nisi ad parem animi constantiam septem, quos pepererat, filios adhortaretur; & antequam extingueretur ipsa, septies cum rotidem filiis interiret.

Quanta porro virtutis erat non commoveri funestissimo carnificinæ illius apparatu, qui amantissimæ suæ soboli tristissima quæque minitabatur! quæ mater alia non perhorrescit, vel ad cruentam mortis tam multiplicis imaginem? Hinc enim expediebantur enses, aculei, rotæ, incendia, ferventes ollæ, & alia cujuscumque generis instrumenta luctandis, ac dilaniandis artibus accommodata. Illinc erumpebat immanis tortorum furor, quos innata barbaris pectoribus feritas, & crudelia immanis Tyranni imperia in sanctissimos Juvenes incitabant. Interim spreus insigniter Rex Antiochus, quod blanditiis, precibus, promissis non potuerat exorare, id minis, terroribus, savissimis cruciatibus urgebat. Ardebant oculi, frons ignescebat, vultus furore ac scelere inflammabatur, & toto ex ore crudelitas emicabat!

Nullus erat ex confertissima circumstantis populi multitudine, quem terribilis spectaculi hujusmodi facies non moveret. Hinc audiri gemitus, illinc erumpere tacrymæ, inde tristissima omnium comploratio misceri. Miserabantur alii luxata equuleis corpora, laceratos plagis artus, inundantes ex omni parte rivus sanguinis, & absumptum ante tempus ætatis florem lamentabantur. Alii genibus affusi fortissimorum Juvenum sacra ipsorum vestigia osculabantur; alii ruebant in

F am-

Hypotiposis.

Ethopeja.

Hypotiposis.

amplexus; alii, quia turbam hominum non valebant submovere, protensis à longè manibus lugubri planctu ac lamentabili voce invictos Heroas prosequerantur. Alios audiis dirissimam tortorum barbariem increpare, alios suam ipsi Antiocho exprobrare crudelitatem, alios vindices sceleratis capitibus pœnas imprecari.

At quid Mater interea tot interadstantium gemitus, suspiria, lacrymas, ejulatus, minas, execrationes? An cæterarum Matrum de more seindebat capillos, laniabat genas, tundeat pectus, & luctuosa comploratione omnia latè loca personabat? an impii Regis genibus affusa suppliciter parata supplicia deprecabatur? an filios convolantes ad mortem lacrymis suis ac precibus retardabat? Imò, imò: erat aspectus ipsius spe plenus, erectus constantia, & incredibili quadam lætitia perfusus. Nunc defixis in Cælum oculis rotum inde robor certantibus accersebat; nunc deflexis paulum in amantissimos filios virilem omnibus constantiam inspirabat; modò supremi Numinis erumpens in laudes, divinam suis in pugilibus potentiam celebrabat; mox sanctos Heroas blandè compellans ruentes ulro certas in necesse stimulis acriter incendebat. Lacerabantur alii ferreis pectinibus, alii distentabantur rotis & equuleis, alii ferventibus ollis immergebantur; cædebantur alii post alios, & cruentum in morem macerabantur. Plaudabat interim ipsa, exultabat, triumphabat, & carnificum furias prævertens filiorum corpora perimenda porrigebat.

Eat nunc ostentatrix sui antiquitas, extollat Heroas suos ac prædicet, aut cum femina illa fortitudinis ac constantiæ laude comparandos arbitretur.

Ethopeja.

ALIA EXERCITATIO.

Bacchanalium insectatio.

Per eandem Figuram.

S Y N O P S I S .

Exord. **D**eplorabit Christiana Religio nis fatum, quæ, post reflexam jam diu falsorum Numinum superstitionem, dolere possit profanos eorundem cultus fuisse revocatos.

Proposito. Sic esset per Hypotiposim. Nam quid sibi vult tumultus ille concursantium, quid vociferantium clamores? &c. an, si coleretur hodie Bacchus, celebraretur aliter à Bacchantibus?

Confirmatio. Describentur per Hypotiposim & Ethopejam insani Bacchanalium mores, quos dicit nihil differre à priscis Orgiis; diurni, nocturnique tumultus ac strepitus, sonitus tympanorum, lavata facies, Mimici habitus, immoderata epulæ, ridicula spectacula, contentiones, rixæ, cædes.

Contentio. Peter à Religione, an profanos hujusmodi cultus in suis approbet? Mox inducet Religionem ipsam exoptulantem, & degeneres Christianos oppurgantem, quod à Majorum virtute detulerint.

O R A T I O .

Quam luctuoso Religionis Christiana fato fieri dicam, ut, cum incredibili labore suo priscam falsorum Numinum superstitionem jam diu reflexerit; profanos tamen eorundem cultus, aut servatos tanto post tempore doleat, aut postliminio certè revocatos conquærat?

Nam quid sibi vult tumultuosus ille sonitus? quid nocturnæ furentium concursationes? quid clamores vociferantium inconditi? quid accensæ facies vel innuunt, vel loquantur? An ergo vigent hodieque & in præterito sunt præca insanientium hominum Orgia; an apud nos etiamnum habet

Hypotiposis & Ethopeja.

habere Numen aliquod Bacchus creditur? Nam qui forent alii Bacchantium mores, quàm nunc sunt; aut quibus aliis ritibus Bacchus ipse coleretur, si ad nostra usque tempora superstitione vana perstitisset?

Sed quid dico Bacchi cultus hodie non viget, aut inesse Baccho divinum quidpiam homines nostri non putant? Unde ergo diurni nocturnique Bacchantium strepitus aures personant? Cur intempestivi tympanorum sonitus aut vigilantibus obstrepunt, aut dormientium somnos interturbant? Quid mentitas video facies undique, & ridiculum vel horrendum in morem larvarum? Quis rursus illos Mimorum & Histrionum habitus induxit? Quare tam obliti pudoris ac modestiæ, quotquot sunt ex illo desipientium hominum grege, nemo ut prodire in publicum, nisi dissimulatus insigniter, & monstro cupiant, quàm homini propior videri sustineat? Hinc offerunt se mihi perennes epulæ, illinc immoderata commensationes, inde ebrietas ac crapula! Hic turpissima spectacula offendunt oculos, illic cachinnantium strepitus, plausus lascipientium aures obtundunt! Ibi concertantium clamores ac rixæ funestissimam futuri postmodum certaminis scenam denuntiant! Jam ventum est ad jurgia, à jurgiis ad manus; jam stringuntur enses, mutuis hinc inde vulneribus res geritur. Omnes inflammati scelere, ebrietate, furore, crudelitatem spirant ac cædem! Jam misceri susdeque omnia, convivæ in Corybantæ mutari, natæ pavimentum vino ac sanguine, & luctuosi cruentique belli facies exurgere. O tempora! ò mores!

Et hæc pateris, Religio sancta? Tu ritus illos, hæc flagitia tuis in affectis atque sectatoribus approbas?

Imò, imò: queritur, gemit, & illatam sibi per summum nefas contumeliam graviter exoptulat. O si audire possis per turbas ac tumultus, quisquis depravatis hisce moribus funestam Religionem labem ac maculam importas! Quiesce tantisper ab infantis illis clamoribus; reprime ad breve tempus impetum illum, qui te ad insaniam adigit; respice paulum, si potes, & personam hominis sobrii ac temperantis, vel deponendam postmodum, indue. Audi, Christiane degener, quibus te tuique similes querelis ac probris Religio illa, quam spernitis atque illuditis, insectetur.

Hancine mihi refertis gratiam, scelesti ac perduelles filii, quos peperi olim tot laboribus, quos fovitoties in sinu, quos alui tam diligenter! Hic erit unus impensæ amoris fructus, hæc institutionis bonæ, quam dedi, merces unica, ut proscindi me vestris opprobriis ac contumeliis affici videam? Itane soboles insida à majorum suorum virtute deflexit! Illi me pio sanctoque cultu ad supremum dignitatis apicem evexerunt; vos dejectam ex illo gradu ac jacentem illuditis. Suas illi vigilias, labores, curas mihi devoverunt; vos in meam perniciem omni scelere ac flagitio incumbitis. Illi jus meum contra nefarios hostium imperus vel sanguinis sui dispendio defenderunt; vos inita cum iisdem societate expugnatis. Statuite porro quid agere vos deinceps oporteat; an haberi vos velitis hostes, an amicos? Eligite, per me licet, utrum impietatis, an Religionis partes sectari vos conveniat. Si primum placet, nihil ego vos moror; profugite tandem, castris meis abscedite penitus; deponite nomen illud, cujus tantum vos piget. Sin potiùs saniora vos juvant consilia,